

AGENDA 22

LOKALNE OBLASTI

Navodila za načrtovanje
invalidske politike za lokalne oblasti

AGENDA 22

LOKALNE OBLASTI

Navodila za načrtovanje invalidske politike
za lokalne oblasti

Swedish Disability Federation

The Swedish Aphasia Association, The National Association for the Prevention of Asthma and Allergies, The Swedish Association of Breast Cancer Societies, The Swedish National Association for Deaf, Hearing Impaired and Language Impaired Children, Swedish Federation of Disabled Persons, Swedish Hemophilia Society, The Swedish Association for the Electrosensitive, The Swedish Association for Persons with Difficulties in Reading and Writing/Dyslexia, The Association of the Swedish Deaf-Blind, The Swedish National Society for Persons with Mental Handicap, The Swedish Association for Rehabilitation of Head Injured Persons (BrainPower), The Heart and Lung Patients Association, The Swedish Heart-Children's Association, The Swedish Association of Hard of Hearing, The Swedish Ostomy Association, The Swedish Association of Neurologically Disabled, The Swedish Psoriasis Association, The Swedish National Association for Disabled Children and Young People, The Swedish Rheumatism Association, The National Society Autism in Sweden, The Swedish Cystic Fibrosis Association, National Association for Hematological Diseases, The Federal Organisation for People Living with HIV, The Swedish Association of People with Stomach and Bowel Diseases, The Swedish Association of Kidney Patients, The Swedish Association for Social and Mental Health, The Swedish Association for Persons Disabled by Accidents or by Polio, The Coeliac Society of Sweden, The Swedish Diabetic Association, The Swedish Epilepsy Association, The Swedish Association of Laryngectomees, The National Association of Stammerers, The Swedish Stroke Association, The Swedish Parkinson's Disease Association, The Swedish Association of Dental Mercury Patients, The Swedish National Association of the Deaf, The Swedish Association of Rare Disorders

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

364.65-056.26

AGENDA 22. Lokalne oblasti : navodila za načrtovanje invalidske politike za lokalne oblasti : revidirana različica / [prevod iz angleškega jezika Dijana Alagič]. - Ljubljana : Nacionalni svet invalidskih organizacij - NSIOS, 2006

Prevod dela: Agenda 22. Local authorities

ISBN 961-91814-0-9

226849536

© The Swedish Co-operative Body of Organisations of Disabled People
Revidirana različica 2001
Redaktor: Maryanne Rönnersten
Izdajatelj: Nacionalni svet invalidskih organizacij Slovenije
Prevod iz angleškega jezika: Dijana Alagič
Grafična priprava in tisk: Birografika Bori d.o.o.

AGENDA 22

je namenjena uresničevanju Standardnih pravil ZN, tako da oblikuje načrte za invalidsko politiko.

DRŽAVA, REGIJA, POKRAJINA, občina, podjetja, organizacije in drugi si morajo prizadevati:

- vzpostaviti sodelovanje z invalidskimi organizacijami kot enakovrednimi partnerji,
- skupaj z invalidskimi organizacijami pregledati lastne dejavnosti, da bi ugotovili, ali izpolnjujejo zahteve Standardnih pravil,
- skupaj z invalidskimi organizacijami sestaviti popis potreb invalidov,
- s posebnim načrtom invalidske politike premostiti razkorak med trenutnimi viri in potrebami invalidov,
- v načrt zapisati, kako bodo v prihodnosti vidiki invalidnosti vključeni v odločanje,
- v načrt zapisati, kako bo v prihodnosti potekalo sodelovanje z invalidskimi organizacijami,
- v rednih presledkih oceniti in revidirati načrt invalidske politike.

Invalidske organizacije si morajo prizadevati:

- biti organizirane tako, da jim bo omogočena aktivna vloga strokovnjaka na področju vprašanj, ki jih zadevajo.
- nadzorovati izpolnjevanje, ocenjevanje in spremembe načrta.

Vsebina

Človekove pravice so podlaga!	6
Izhodišča.....	8
Enake možnosti – človekova pravica	8
Združevanje znanja.....	8
Upoštevanje Standardnih pravil za izenačevanje možnosti invalidov	9
Predpogoji	10
Ciljna področja.....	10
Izvajanje	10
Uporaba Standardnih pravil	11

AGENDA 22

1. del Značilnosti dobrega načrta invalidske politike.....	14
• Standardna pravila kot smernice	14
• Tesno sodelovanje z invalidskimi organizacijami	14
• Načelo vsesplošne vključitve (“mainstreaming”).....	15
• Ženske, otroci in priseljenci	15
• Splošni in individualni ukrepi.....	15
• Pravica do izbire	16
• Družba – dober zgled.....	16
• Prihodnje sodelovanje z invalidskimi organizacijami.....	16
• Cilji.....	16
• Konkretni ukrepi.....	17
• Ocena in revizija	17
2. del Enakovredni partnerji.....	18
• Enakovredni pogoji.....	18
• Čas in denar	18
• Skupina za Agendo 22	19
• Delovne skupine.....	19
• Invalidske organizacije	19

3. del Od ideje do načrta invalidske politike.....	20
Faza 1 – popis dejavnosti lokalnih oblasti glede na Standardna pravila...	21
Faza 2 – popis potreb invalidov po javnih storitvah.....	22
Faza 3 – zbiranje, analiziranje in določanje prednosti	22
Faza 4 – načrt invalidske politike, osnutek	23
Faza 5 – vrhovni organ za oblikovanje politike sprejme načrt.....	23
Vprašanja v zvezi s Standardnimi pravili.....	26
Pravilo 1: Osveščanje	27
Pravilo 2: Zdravstveno varstvo	28
Pravilo 3: Rehabilitacija	29
Pravilo 4: Strokovno-podporne službe	30
Pravilo 5: Dostopnost	31
Pravilo 6: Vzgoja in izobraževanje	34
Pravilo 7: Zaposlovanje	36
Pravilo 8: Finančna pomoč in socialna varnost	38
Pravilo 9: Družinsko življenje in osebna integriteta	39
Pravilo 10: Kultura	40
Pravilo 11: Rekreativna in šport.....	41
Pravilo 12: Religija	42
Pravilo 13: Informiranje in raziskovanje	43
Pravilo 14: Oblikovanje in načrtovanje politike	45
Pravilo 15: Zakonodaja	46
Pravilo 16: Ekonomska politika.....	47
Pravilo 17: Koordinacija dela.....	48
Pravilo 18: Invalidske organizacije.....	49
Pravilo 19: Usposabljanje strokovnega osebja.....	51
Pravilo 20: Nacionalen nadzor in ocenjevanje programov za invalide v okviru izvajanja Standardnih pravil.....	52
Pravilo 21: Tehnično in gospodarsko sodelovanje.....	53
Pravilo 22: Mednarodno sodelovanje.....	55
Predlagana struktura načrta invalidske politike.....	58

Človekove pravice so podlaga!

ODLOČITVE LOKALNIH OBLASTI vplivajo na vsakdanje življenje invalidov. Takšne odločitve bistveno vplivajo na vprašanja, kot so stanovanja, izobraževanje in varstvo. Zato je pomembno, da lokalne oblasti vidik invalidnosti vključijo v vsa področja odločanja.

Združeni narodi so soglasno sprejeli “Standardna pravila za izenačevanje možnosti invalidov”. Standardna pravila so odlična podlaga za oblikovanje invalidske politike. Švedske invalidske organizacije so izdelale metodo, znano kot **Agenda 22**, ki je namenjena izdelavi načrtov invalidske politike na podlagi Standardnih pravil.

Osnovnih idej je po številu malo. človekove pravice so podlaga, najboljši rezultati pa se lahko dosežejo v okviru sodelovanja med invalidskimi organizacijami in lokalnimi oblastmi.

To gradivo nosi naslov “Agenda 22 – Lokalne oblasti – Navodila za načrtovanje invalidske politike”. Predstavlja, na kakšne načine lahko lokalne oblasti skupaj z invalidskimi organizacijami izdelajo načrt invalidske politike. Gradivo vključuje predloge za delo od ideje do načrta. Agenda 22 je sestavljena iz treh glavnih delov:

- Značilnosti dobrega načrta invalidske politike
- Enakovredni partnerji
- Od ideje do načrta invalidske politike

Na koncu gradiva so navedena vprašanja, ki zadevajo Standardna pravila. Ta vprašanja so uporabna, kadar lokalne oblasti in invalidske organizacije pridejo do točke usklajevanja s Standardnimi pravili.

Švedske lokalne oblasti so sprejele to metodo in načrti invalidske politike se izdelujejo po vsej državi. Upamo, da bodo tudi druge države koristno uporabile to metodo, zato smo gradivo spremenili tako, da se lahko uporablja tudi v drugih državah.

Organi, pristojni za odločanje o teh vsakdanjih vprašanjih, se lahko razlikujejo od države do države. Ta publikacija je namenjena tistim organom, ki imajo moč in vpliv na odločanje o teh vprašanjih.

Stockholm, oktober 2001

Izhodišča

Izhodišča

Enake možnosti – človekova pravica

Invalidi včasih potrebujejo več podpore s strani skupnosti, da dosežejo enake življenjske pogoje kot ostali državljani. Na takšno podporo ne smemo nikoli gledati kot na privilegij, to je človekova pravica.

Za invalide je lahko vsakodnevno življenje polno majhnih in velikih ovir, ki jim onemogočajo živeti polno življenje. Vendar ni nujno, da je tako. Obstajajo rešitve, ki lahko odstranijo mnoge nepotrebne ovire. Standardna pravila Združenih narodov za izenačevanje možnosti invalidov so bila predstavljena leta 1993, njihov namen pa je bil invalidom zagotoviti enake pravice, kot jih imajo drugi državljani.

Da bi zagotovili te pravice, je potrebno premišljeno in sistematsko načrtovanje. Lokalne oblasti so ponavadi odgovorne za množico področij, ki zadevajo vsakodnevno življenje ljudi. Zato nosijo posebno odgovornost. Za izvajanje Standardnih pravil je torej potreben načrt invalidske politike. Invalidske organizacije so pomembni partnerji v procesu izdelave načrtov invalidske politike.

Združevanje znanja

Tesno sodelovanje z invalidskimi organizacijami je bistveno, če želijo lokalne oblasti načrtovati racionalno ter cenovno učinkovito.

Samo invalidi vedo, kaj pomeni živeti z invalidnostjo. Zato bi bilo s strani družbe potratno, če ne bi uporabila vsega znanja, ki ga imajo invalidske organizacije. Neizkoriščenost tega znanja pomeni, da bo napredek v smeri enakosti v družbi verjetno počasnejši, kot bi lahko bil. Lokalne oblasti si običajno nalagajo dodatno delo in stroške – ker načrtujejo tisto, kar v praksi ne bo delovalo, morajo načrtovati vse znova.

Standardno pravilo 18 opisuje, kakšna je lahko vloga invalidskih organizacij “pri prepoznavanju potreb in prednostnih nalog ter pri sodelovanju v načrtovanju, izvajanju in ocenjevanju storitev in ukrepov, ki zadevajo življenje invalidov”. To pomeni, da je te organizacije potrebno sprejeti kot strokovnjake na svojem področju in se z njimi vedno posvetovati o vprašanjih, ki jih zadevajo. Zato je pomembno določiti ustrezne postopke, da bodo lahko lokalne oblasti in invalidske organizacije skupaj izdelali dobre načrte invalidske politike.

Upoštevanje Standardnih pravil za izenačevanje možnosti invalidov

Standardna pravila sestavlja 22 pravil, ki vsebujejo stališča, ki zadevajo odgovornosti držav, smernice za invalidsko politiko in predloge za konkretne ukrepe.

Standardna pravila temeljijo na načelu, da je dostojanstvo vseh državljanov enako, zato imajo vsi enake pravice. Naloga družbe je zagotoviti pravično razporeditev virov.

Standardna pravila temeljijo na dejstvu, ki ga označujemo z družbeno vrednotenim in pogojenim dojemanjem invalidnosti. To pomeni, da se pojem invalidnost pojavlja v odnosu med osebami z biološko ali medicinsko okvaro in njihovo okolico. Vzroki so lahko pomanjkljivosti v fizičnem okolju ali razkorak med tem, kar družba ponuja, in dejanskimi potrebami invalidov.

Zato ni le posameznik tisti, ki ga je treba prilagoditi in preoblikovati, da bi ustrezal družbi, pač pa je prvenstveno treba načrtovati družbo tako, da bodo imeli vsi državljani enake možnosti.

22 pravil je razdeljenih v tri skupine: Predpogoji, Ciljna področja in Ukrepi za izvajanje.

Predpogoji

Prva skupina pravil, ki se ukvarja s predpogoji za enakopravno sodelovanje, je sestavljena iz štirih pravil. Začenja se s pomenom **Osveščanja**, pravilo 1, kot stalnico v družbi, glede potreb, pravic in zmožnosti invalidov. Zagotoviti je treba tudi dobro **Zdravstveno varstvo**, pravilo 2, ter dobro **Rehabilitacijo**, pravilo 3, ki ju je treba izvajati ob pravem času. Družba mora biti sposobna zagotoviti **Strokovno-podporne službe**, pravilo 4, in tehnične pripomočke, prilagojene potrebam vsakega posameznika.

Ciljna področja

Druga skupina pravil opisuje odgovornost družbe na osmih pomembnih ciljnih področjih. Najprej obravnavajo področje **Dostopnosti**, pravilo 5. če želimo, da bo družba enaka, mora biti dostopna vsakomur. To se nanaša tako na fizično okolje kot na dostopnost do informacij in komuniciranja med ljudmi.

Vsi otroci in mladostniki morajo, glede na svoje sposobnosti, biti deležni možnosti **Izobraževanja**, pravilo 6. Invalidi morajo imeti tudi možnost **Zaposlovanja**, pravilo 7, pod enakimi pogoji kot vsi ostali. Družba mora prevzeti skrb za zagotavljanje zadostne **Finančne pomoči in socialne varnosti** invalidom, pravilo 8, tudi če narava njihove invalidnosti omejuje ali izključuje možnost opravljanja plačanega dela. Vsakdo ima enake pravice do **Družinskega življenja in osebne integritete**, pravilo 9, invalidi ne smejo biti zapostavljeni na področjih odnosov med spoloma, zakonskega življenja in starševstva. Invalidi morajo imeti tudi dostop do **Kulture**, pravilo 10, in sicer kot uporabniki in kot aktivno sodelujoči. Enako velja za **Rekreacijo in šport**, pravilo 11, kar zadeva dejavnosti tako v zaprtih prostorih kot na prostem. Cerkve in religiozna združenja morajo biti dostopna, da lahko invalidi sodelujejo pri obredih, povezanih z njihovo **Religijo**, pravilo 12.

Izvajanje

Zadnja skupina je sestavljena iz desetih splošnih pravil. S pomočjo **Informiranja in raziskovanja**, pravilo 13, bo družba povečala znanje o potrebah invalidov. Na ta način bo postavila temelje za **Oblikovanje in načrtovanje politike**, pravilo 14, pri čemer bodo invalidski vidiki vključeni v vsa področja. **Zakonodaja**, pravilo 15, bo zagotovila invalidom zakonsko podlago za sodelovanje in enakopravnost. **Ekonomska politika**, pravilo 16, pa bo zastavljena tako, da bodo vprašanja invalidnosti vključena kot

sestavni del običajnega proračunskega dela. **Koordinacija dela**, pravilo 17, bo zagotovila, da družba učinkovito uporablja vire.

Pomen družbenega priznavanja znanja, ki ga imajo **Invalidske organizacije**, pravilo 18, je ena izmed glavnih tem Standardnih pravil. Pravilo 18 določa vlogo, ki jo imajo organizacije kot svetovalke pri načrtovanju, izvajanju in ocenjevanju ukrepov, ki zadevajo življenje invalidov. Za vse kategorije strokovnjakov je treba zagotavljati neprekinjeno **Usposabljanje strokovnega osebja**, pravilo 19, s katerim bodo pridobili znanje o potrebah, pravicah in sposobnostih invalidov. Potrebno je nenehno **Nadzorovanje in ocenjevanje programov**, pravilo 20, če želimo postopno doseči cilje Standardnih pravil.

Prek **Tehničnega in gospodarskega sodelovanja**, pravilo 21, lahko članice Združenih narodov pomagajo izboljšati življenjske pogoje invalidov v državah v razvoju in podprejo nalogo oblikovanja invalidskih organizacij. Invalidski vidiki morajo tvoriti tudi običajni sestavni del vsakršnega **Mednarodnega sodelovanja**, pravilo 22.

Uporaba Standardnih pravil

Standardna pravila niso zakonsko zavezujoča, temveč so politična in moralna zaveza, ki so jo sprejele članice mednarodne skupnosti.

Besede »države« na začetku vsakega standardnega pravila ne smemo razumeti tako, kot da se pravila nanašajo samo na vladno, nacionalno raven družbe. Standardna pravila je mogoče uporabiti kot smernice za ukrepe invalidske politike na vseh ravneh družbe, od nacionalne do lokalne, pa tudi v zasebnih podjetjih, organizacijah itd.

AGENDA 22

1. del

Značilnosti dobrega
načrta invalidske politike

2. del

Enakovredni partnerji

3. del

Od ideje do načrta
invalidske politike

AGENDA 22

1. del Značilnosti dobrega načrta invalidske politike

ČE ŽELIJO LOKALNE OBLASTI ZAGOTOVITI enake možnosti vsem državljanom, je potreben takšen načrt invalidske politike, ki bo omogočil sistematično doseganje dostopnosti družbe in sodelovanja v njej. Dober načrt invalidske politike mora temeljiti na naslednjih glavnih načelih:

- **Standardna pravila kot smernice**

Načrt mora temeljiti na ciljih in vsebini Standardnih pravil.

Teh 22 pravil lahko uporabimo kot ogrodje pri pripravi in izdelavi načrta invalidske politike. Lokalne oblasti morajo preučiti vsako pravilo posebej in analizirati:

- kako družba izpolnjuje pravila,
- kaj je treba storiti za izpolnjevanje pravil,
- kako naj se to izvaja – cilji in ukrepi.

- **Tesno sodelovanje z invalidskimi organizacijami**

Invalidske organizacije morajo biti aktivno vključene v celoten proces izdelave ali revizije načrta, od načrtovanja do izvajanja in ocenjevanja.

Dober načrt mora vključevati vse potrebe. Zato mora temeljiti na ustreznem popisu potreb invalidov, ki se sestavi v tesnem sodelovanju z invalidskimi organizacijami.

- **Načelo vsesplošne vključitve (“mainstreaming”)**

Končni cilj načrtovanja invalidske politike s strani lokalnih oblasti mora biti takšna integracija ukrepov invalidske politike, da so lahko ti vidiki prisotni v vseh dejavnostih.

Zato jih je treba upoštevati že na začetku vsakega načrtovanja po načelu, ki je mednarodno poznan kot vsesplošna vključitev (mainstreaming”).

Logična posledica tega je, da morajo biti ukrepi politike kar v največji meri financirani po načelu odgovornosti in financiranja, kot temu pravimo na Švedskem, kar pomeni, da vsaka dejavnost vključuje določene stroške. Ljudje s poškodbami sluha potrebujejo ojačevalce, da lahko uporabljajo telefon. Dodatni strošek, ki ga to povzroči, mora biti dodan ceni ne samo telefonov z ojačevalci, ampak vseh telefonov, če želimo zadostiti temu načelu.

Eden prvih korakov za doseg vsesplošne vključitve je, da izdelani načrt invalidske politike sprejme vrhovni organ odločanja ali skupščina lokalne oblasti. Načrt mora pokrivati vse dejavnosti, ki so v pristojnosti tega organa.

- **Ženske, otroci in priseljenci**

Načrt mora posvetiti posebno pozornost položaju žensk, otrok in priseljencev.

Obstaja tveganje, da bodo invalidne ženske izpostavljene dvojni diskriminaciji, kot invalidi in kot ženske. Zato je pomembno, da je vidik spola vključen v načrt invalidske politike. Dvojna diskriminacija je prisotna tudi pri priseljencih .

Prav tako so pogosto neupoštevani otroci. Na primer, dobro usposabljanje je bistvenega pomena, da bodo invalidni otroci lahko živeli pod enakimi pogoji kot ostali otroci.

- **Splošni in individualni ukrepi**

Individualni ukrepi morajo biti vedno na voljo kot dopolnilo splošnim, če je to potrebno.

Mnogo vprašanj je mogoče obravnavati v okviru splošnih ukrepov. če je javni prevoz urejen tako, da ustreza tudi invalidom, bo več ljudi lahko uporabljalo avtobus ali podzemno železnico. Vendar bodo vedno tudi takšne osebe, ki bodo potrebovale individualno prilagojene storitve.

- **Pravica do izbire**

S stališča demokracije je pomembno, da imajo invalidi enake možnosti kot vsi ostali pri sprejemanju lastnih odločitev.

Lokalne oblasti morajo biti sposobne zagotoviti takšne storitve, ki omogočajo vsem državljanom možnost sodelovanja in individualne izbire.

- **Družba – dober zgled**

Ukrepi družbe naj bodo dober zgled pri načrtovanju v prihodnost usmerjene invalidske politike in uveljavljanju Standardnih pravil v vseh njenih dejavnostih.

Če lokalne oblasti poskrbijo za finančno podporo, na primer za izobraževanje, šport, društva, kulturne dogodke in tako naprej, lahko vplivajo na prejemnike podpore tako, da jim postavijo določene zahteve.

Lokalne oblasti lahko za določene dejavnosti sklenejo pogodbe. V razpisu za take storitve je treba navesti, da mora imeti izvajalec potrebna znanja, da bi izključili tveganje diskriminacije invalidov. Lokalna oblast lahko daje dober zgled z zaposlovanjem invalidov.

- **Prihodnje sodelovanje z invalidskimi organizacijami**

Načrt invalidske politike mora opisati, kako bo lokalna oblast v prihodnje sodelovala z invalidskimi organizacijami.

V načrtu je treba navesti, katere svetovalne skupine so potrebne in kako naj racionalno delujejo. Predstavniki invalidskih organizacij morajo imeti svetovalno vlogo, kot to predvideva Standardno pravilo 18. Lokalna oblast bo morala preučiti, ali je za to potrebno usposabljanje in ali bo predstavnikom treba plačati sejnine.

- **Cilji**

Načrt invalidske politike lokalnih oblasti mora vsebovati dolgoročne cilje, ki bodo invalidom zagotavljali enake pravice, kot jih imajo drugi državljan.

Te cilje zelo dobro opredeljujejo že uvodni stavki posameznih Standardnih pravil.

- **Konkretni ukrepi**

Cilji se dosegajo s konkretnimi ukrepi, ki morajo biti v načrtu jasno navedeni

Načrt mora navajati, kaj je treba storiti, kdaj mora biti vsak ukrep zaključen, kateri organ je odgovoren za izvajanje in kako se bo ukrep financiral. To je zelo pomembno za skladno doseganje cilja in tudi za oceno načrta.

- **Ocena in revizija**

Postopki ocene in revizije morajo biti opisani v načrtu invalidske politike.

Načrt mora vsako leto oceniti delovna skupina, v kateri so predstavniki invalidskih organizacij in lokalne oblasti. Druga možnost je, da lokalna oblast imenuje posebnega "revizorja", ki naj bi ocenil skladnost z načrtom invalidske politike. Načrt je treba tudi revidirati v rednih presledkih.

AGENDA 22

2. del Enakovredni partnerji

PRISTOP AGENDE 22 TEMELJI NA dveh izhodiščih:

- Kakšne storitve nudi lokalna oblast svojim občanom?
- Kakšno podporo skupnosti potrebujejo invalidi?

Načrt mora premostiti vsakršen razkorak med njima.

Enakovredni pogoji

Invalidske organizacije morajo imeti vlogo enakovrednih partnerjev in biti vključeni v celoten proces izdelave načrta.

Organizacije morajo biti vključene v vse faze od načrtovanja do trenutka, ko pristojne oblasti sprejmejo načrt. Ko lokalna oblast potrdi Standardna pravila ZN, je logično, da se to odraža v načinu, kako se organizira delo pri sestavljanju načrta invalidske politike.

Čas in denar

Da bi predstavnikom invalidskih organizacij omogočili, da svoje delo ustrezno opravljajo, je dobro, če so za to lahko plačani.

Dober načrt invalidske politike mora biti sistematičen in sestavljen tako, da je izvedljiv v danih političnih in gospodarskih razmerah.

Da bi predstavniki lahko to delo dobro opravili, morajo za to porabiti veliko časa, zato bi jih bilo treba plačati za njihov prispevek.

Skupina za Agendo 22

Delo, povezano z načrtom invalidske politike, lahko organizira skupina za Agendo 22.

Ta skupina lahko načrtuje in usmerja delo, zbira analize in predloge in pripravi končni osnutek načrta invalidske politike. Delovna skupina mora združevati enako število članov predstavnikov lokalne oblasti in invalidskih organizacij.

Delovne skupine

Za popis občinskih dejavnosti se lahko oblikujejo delovne skupine.

Te lahko predlagajo tudi potrebne ukrepe. Delovna skupina mora biti sestavljena enako kot skupina za Agendo 22, če želimo doseči ravnotežje med predstavniki lokalne oblasti in invalidskih organizacij.

Invalidske organizacije

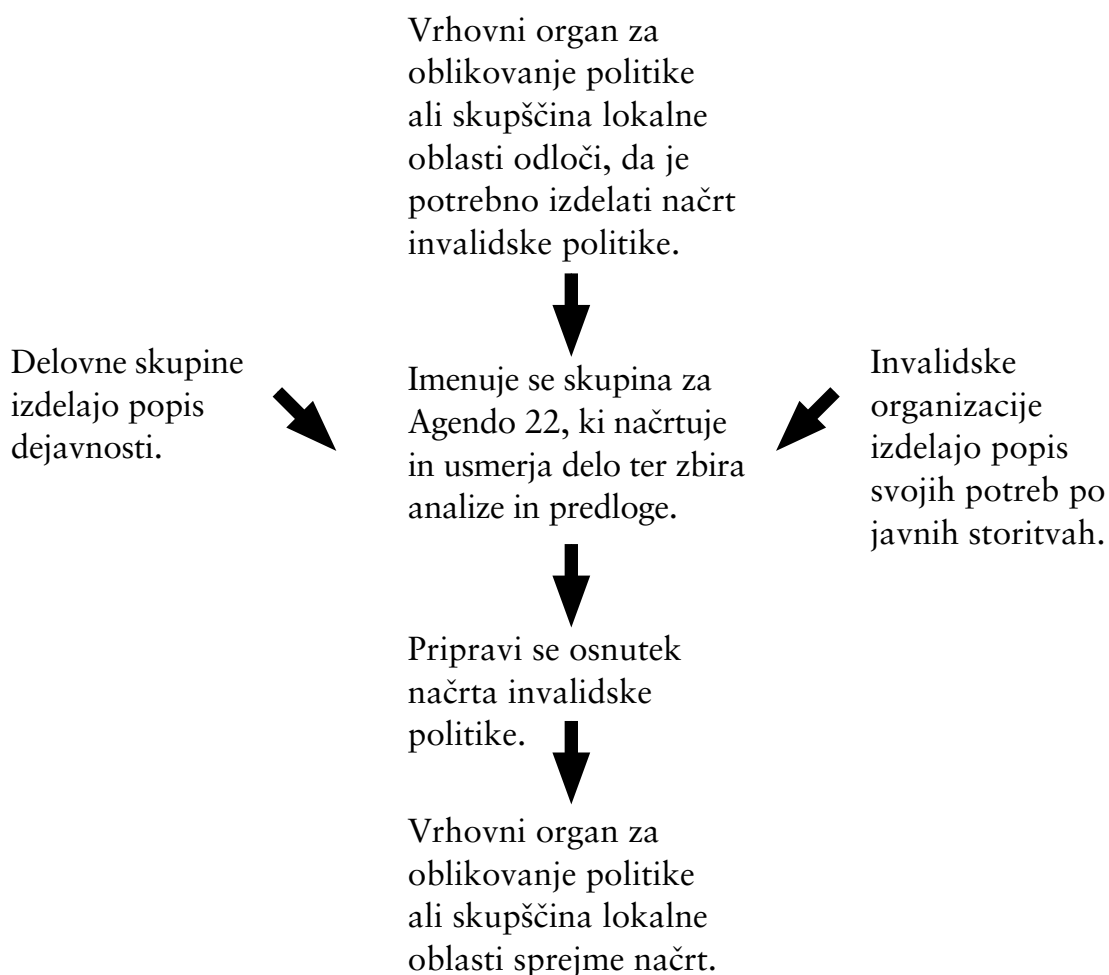
Invalidske organizacije lahko zbirajo in urejajo podatke, ki zadevajo podporo skupnosti, ki jo potrebujejo invalidi.

AGENDA 22

1. del Od ideje do načrta invalidske politike

Dokončni načrt mora vsebovati celoten obseg dejavnosti lokalne oblasti.

Zato mora biti naloga izdelave načrta neposredno v rokah vrhovnega organa za oblikovanje politike ali skupščine, ki imenuje skupino za Agendo 22. Delo v zvezi z načrtom je lahko organizirano na naslednji način:

Faza 1 – popis dejavnosti lokalnih oblasti glede na Standardna pravila

To delo mora temeljiti na odprtem popisu dejanskega stanja, ki kaže, v kakšnem obsegu storitve, ki jih zagotavlja lokalna oblast, ustrezajo potrebam invalidov.

Tak popis lahko izdelata lokalna oblast pri preverjanju usklajenosti svojih dejavnosti s posameznimi Standardnimi pravili.

Popis je treba izdelati skupaj s predstavniki invalidskih organizacij. Njihovo poznavanje potreb invalidov bo omogočilo odkriti tako priložnosti kot tudi pomanjkljivosti, ki jih drugi ne opazijo. Popis se zaključi s pisnim povzetkom za vsako dejavnost in s predlogi potrebnih ukrepov.

Če želi lokalna oblast k celotni problematiki pristopiti celovito, se lahko izdelata popis za vse dejavnosti naenkrat. Sicer je delo mogoče razdeliti tako, da določena področja pregledamo v enem letu in druga v naslednjem.

Vsako Standardno pravilo opozarja na odgovornost države. Če izraz “država” zamenjamo z izrazom “lokalna oblast”, lahko Standardna pravila uporabimo tudi na tej ravni. Seveda pa je najbolje, da vsako pravilo – od pravila 1 do 22 - pregledamo za vsako posamezno dejavnost ali pa vsako dejavnost pregledamo glede na najbolj ustrezna pravila. Na primer, kadar se pregleda šola, je zelo pomembno pravilo 6, Izobraževanje.

Določena pravila so splošne narave in se nanašajo na vsa področja družbe ter jih zato morajo uporabljati vsi. To še posebej velja za:

- **pravilo 1: Osveščanje**, ki se ukvarja s pomenom osveščanja o pravicah, potrebah in možnostih invalidov
- **pravilo 5: Dostopnost**, ki poudarja pomen dostopa do fizičnega okolja ter informacij in možnosti komuniciranja
- **pravilo 14: Oblikovanje in načrtovanje politike**
- **pravilo 18: Invalidske organizacije**
- **pravilo 19: Usposabljanje strokovnega osebja**

Ob koncu tega gradiva je poglavje z naslovom “Vprašanja v zvezi s Standardnimi pravili”.

Ta niz vprašanj lahko lokalne oblasti in invalidske organizacije uporabijo pri usklajevanju svojih popisov s Standardnimi pravili.

Faza 2 – popis potreb invalidov po javnih storitvah

Potreben je tudi temeljit popis potreb invalidov, ki ga lahko opravijo invalidske organizacije.

Prva faza popisa potreb lahko poteka tako, da vsaka invalidska organizacija prepozna potrebe skupine, ki jo predstavlja. Pomembno je, da se v načrt invalidske politike vključijo potrebe vseh skupin.

Faza 3 – zbiranje, analiziranje in določanje prednosti

Skupina za Agendo 22 zbira in analizira poročila ter jih primerja z opisi potreb in osnutki načrta invalidske politike.

Lahko se zgodi, da se pogledi lokalnih oblasti glede skladnosti s Standardnimi pravili v določenih delih razlikujejo od pogledov uporabnikov. V tem primeru morajo biti stališča invalidskih organizacij ustrezno utemeljena.

Ko bo gradivo zbrano in analizirano, bo jasno, na katerih področjih so prisotne pomanjkljivosti. Verjetno se bo pojavilo toliko potreb, ki jih bo treba urediti, da se bo delo moralo raztegniti na obdobje nekaj let. V tej fazi se moramo odločiti, katere ukrepe bomo obravnavali najprej in kateri bodo morali počakati.

Prednosti lahko določimo glede na različne vidike.

Glavna prednostna naloga je določiti, da morajo biti invalidska vprašanja vedno vključena že od samega začetka, ko lokalne oblasti načrtujejo nove dejavnosti in okolja. To lahko dopolnimo z določilom, da morajo biti invalidska vprašanja vključena v vse spremembe v zvezi z dejavnostmi in okoljem, kot so obnove in popravila, reorganizacijski ukrepi, informatizacija in usklajevanje ciljnih dokumentov in akcijskih načrtov.

Druge prednostne naloge se lahko nanašajo na primer na določene skupine (kot so otroci in starejše osebe). Ukrepi se lahko uvedejo tudi za določen čas na področjih, ki so pomembna za te skupine. Druga možnost je, da se prednostno obravnavajo določene dejavnosti.

Finančne omejitve naj ne bodo ovira.

Načrt invalidske politike mora biti sestavljen realistično, tako da bo resnično izvedljiv. Če so ukrepi organizirani po fazah, na osnovi ekonomskih možnosti, bo povsem mogoče sistematično uveljavljati enakost v družbi tudi, kadar je sredstev malo. Poleg tega pogosto velja, da je tisto, kar je dobro za invalide, dobro tudi za druge ljudi. Vsi potniki, na primer, imajo koristi tako od govornih kot pisnih oblik informacij v javnem prevozu.

Faza 4 – načrt invalidske politike, osnutek

Cilje je mogoče izraziti kot vizije o enakopravni družbi, v kateri bodo enakovredno sodelovali vsi državljani.

Te vizije lahko temeljijo na uvodnem stavku vsakega Standardnega pravila.

Dober načrt invalidske politike mora biti pregleden in vsebovati jasne cilje, ki bodo doseženi postopno in s konkretnimi ukrepi.

Načrt invalidske politike zajema določeno število let. V njem lahko za vsako posamezno leto predvidimo konkretne ukrepe za doseganje posameznih ciljev. Načrt mora navajati, **kateri ukrepi bodo potrebni, kdaj se bodo izvajali, kateri organ bo odgovoren za njihovo izvajanje in kako bodo financirani.**

Če so načrtovani ukrepi v načrtu jasno zapisani, bo tudi ocenjevanje le-tega lažje.

Predlog celotne strukture je podan na koncu tega gradiva.

Faza 5 – vrhovni organ za oblikovanje politike sprejme načrt

Načrt invalidske politike sprejme izvršni odbor, zato da se lahko uporablja za vse dejavnosti v okviru lokalne oblasti.

Vprašanja v zvezi s Standardnimi pravili

Vprašanja v zvezi s Standardnimi pravili

TO POGlavJE JE SEStAVljENO IZ šteVILNIH vprašanj o vsakem posameznem pravilu. Uporabimo jih lahko skupaj s Standardnimi pravili za ugotavljanje skladnosti delovanja lokalne oblasti s Standardnimi pravili. Vsako dejavnost lahko pregledamo s pomočjo pravil, ki se nanjo nanašajo. Določena pravila so bolj splošna in se nanašajo na vsa področja dela, zato jih je treba uporabiti pri vseh pregledih.

Splošna pravila so naslednja:

- **Pravilo 1** Osveščanje
- **Pravilo 5** Dostopnost
- **Pravilo 14** Oblikovanj in načrtovanje politike
- **Pravilo 18** Invalidske organizacije
- **Pravilo 19** Usposabljanje strokovnega osebja

Pravilo 1

Osveščanje

“Države naj sprejmejo ustrezne ukrepe, da bi povečale osveščenost družbe o invalidih, njihovih pravicah, potrebah, potencialih in njihovem prispevku.”

Vprašanja:

Pravilo 1:1

- Kako lokalna oblast širi informacije o svojih virih za invalide?
- Ali so informacije na voljo vsem vrstam invalidov?
- Ali so informacije primerne v smislu, da so vsi invalidi ustrezno obveščeni o svojih pravicah in možnostih?

Pravilo 1:2

- Kako lokalna oblast osvešča javnost, da so invalidi državljani, ki imajo enake pravice in dolžnosti kot vsi ostali?

Pravilo 1:3

- Kako lokalna oblast vzpodbuja sredstva javnega obveščanja, da bi invalide opisovali na pozitiven način?

Pravilo 1:6

- Kako lokalna oblast vzpodbuja podjetja v zasebnem sektorju, da upoštevajo vidike invalidnosti v vseh svojih dejavnostih?

Pravilo 1:7

- Kako lokalna oblast osvešča invalide glede njihovih pravic in možnosti?

Pravilo 1:9

- Ali so ukrepi za osveščanje sestavni del usposabljanja različnih kategorij osebja?

Pravilo 2

Zdravstveno varstvo

“Države naj zagotovijo invalidom učinkovito zdravstveno varstvo.”

Vprašanja:

Pravilo 2:1

- Ali ima lokalna oblast akcijske programe, namenjene zgodnjemu odkrivanju, ocenjevanju in odpravljanju pomanjkljivosti pri zdravstvenem varstvu invalidov?

Pravilo 2:2

- Kakšnega izobraževanja je deležno zdravstveno osebje na področju odkrivanja invalidnosti in usmerjanja k ustreznim službam?

Pravilo 2:4

- Ali ima zdravstveno osebje stalen dostop do ustreznih metod in tehnologij?

Pravilo 2:6

- Na kakšen način lokalna oblast zagotavlja invalidom dostop do vseh vrst rednega zdravljenja in zdravil, ki jih potrebujejo?

Pravilo 3

Rehabilitacija

“Države naj zagotovijo ustrezno rehabilitacijo invalidom, da bi ti dosegli in ohranjali optimalno stopnjo neodvisnega življenja.”

Vprašanja:

Pravilo 3:1

- Ali ima lokalna oblast svoje rehabilitacijske programe, namenjene različnim skupinam invalidov?

Pravilo 3:2

- Kakšni rehabilitacijski ukrepi obstajajo za različne kategorije invalidov?

Pravilo 3:3

- Ali rehabilitacijski ukrepi ustrezajo resničnim potrebam? Če ne, kaj manjka?

Pravilo 3:4

- Kakšne možnosti sodelovanja imajo invalidi in njihove družine pri pripravi in organizaciji rehabilitacijskih storitev, ki jih zadevajo?

Pravilo 3:6

- Ali se invalide in njihove družine vzpodbuja k vključevanju v rehabilitacijo drugih, na primer kot učitelje, inštruktorje ali svetovalce?

Pravilo 3:7

- Ali so v pripravo in oceno rehabilitacijskih programov vključene tudi invalidske organizacije?

Pravilo 4

Strokovno-podporne službe

“Države naj zagotavljajo razvoj in razpoložljive strokovne storitve, vključno s pripomočki za invalide, ki jim pomagajo povečati raven samostojnosti v vsakdanjem življenju in pri uresničevanju svojih pravic.”

Vprašanja:

Pravilo 4:1

- Ali lokalna oblast invalidom zagotavlja podporne storitve kar zadeva:
 - pripomočke?
 - osebno pomoč?
 - tolmača znakovnega jezika?

Pravilo 4:4

- Ali so za uporabnike te storitve brezplačne?

Pravilo 5

Dostopnost

“Države naj priznajo splošen pomen dostopnosti v procesu izenačevanja možnosti na vseh družbenih področjih. Države morajo za vse vrste invalidov:

- a) uvesti akcijske programe, ki bodo omogočili dostopnost fizičnega okolja;
 - b) sprejeti ukrepe, da zagotovijo dostop do informacij in komuniciranja.”
-

Vprašanja:

Pravilo 5:1

- Ali ima lokalna oblast sistematičen akcijski načrt, katerega namen je doseči dostopnost fizičnega okolja (v zaprtih prostorih in na prostem) za vse, na primer:
 - doma?
 - v drugih zgradbah?
 - v javnem prevozu in drugih komunikacijskih sredstvih?
 - na ulicah?
 - drugod na prostem?

Pravilo 5:2

- Ali imajo strokovnjaki, ki se ukvarjajo z načrtovanjem in izgradnjo fizičnega okolja, dostop do najnovejših informacij o invalidski politiki in ukrepih za doseganje dostopnosti?

Pravilo 5:3

- Ali so zahteve več skupin invalidov vključene v proces načrtovanja in izgradnje fizičnega okolja od samega začetka procesa načrtovanja?

Pravilo 5:4

- Ali invalidske organizacije sodelujejo:
 - pri razvoju standardov in norm za dostopnost?
 - pri načrtovanju gradbenih projektov?

Pravilo 5:5

- Ali so informacije, ki jih zagotavlja lokalna oblast o diagnozah, pravicah in razpoložljivih storitvah in programih, dostopne:
 - vsem invalidom?
 - njihovim družinam?
 - njihovim predstavnikom?

Pravilo 5:6

- Katere strategije se uporabljajo za doseganje dostopnosti informacijskih storitev in dokumentacije:
 - slepim in slabovidnim?
 - gluhoslepim?
 - gluhim in naglušnim osebam?
 - osebam z motnjami v duševnem razvoju?
 - disleksikom?
- Ali sprejeti ukrepi ustrezajo dejanskim potrebam?

Pravilo 5:7

- Na kakšen način je gluhim in naglušnim otrokom omogočeno učenje znakovnega jezika med njihovim šolanjem?
- Ali lokalna oblast pomaga staršem pri učenju znakovnega jezika?
- Ali lokalna oblast ve, koliko gluhih, gluhoslepih ter naglušnih državljanov potrebuje tolmača znakovnega jezika?
- Ali so tolmači na voljo vsem, ki jih potrebujejo?

Pravilo 5:9

- Kako lokalna oblast spremlja dostopnost televizije, radia in časopisov:
 - slepim in slabovidnim?
 - gluhoslepim?
 - gluhim in naglušnim osebam?
 - osebam z motnjami v duševnem razvoju?
 - disleksikom?

Pravilo 5:10

- Ali so za vse zadevne skupine upoštevani vidiki dostopnosti že od samega začetka uvajanja novih računalniških programov in sistemov storitev?
- Če temu ni tako, ali bodo obstoječi sistemi prilagojeni tako, da bodo dostopni invalidom?

Pravilo 5:11

- Ali se opravijo posvetovanja z invalidskimi organizacijami preden se razvijejo nove informacijske storitve?

Pravilo 6

Vzgoja in izobraževanje

“Države naj priznajo načelo enakih primarnih, sekundarnih in terciarnih izobraževalnih možnosti za invalidne otroke, mladino in odrasle v integriranih okoljih. Zagotovijo naj, da bo izobraževanje invalidov sestavni del splošnega vzgojno-izobraževalnega sistema.”

Vprašanja:

Pravilo 6:1

- Ali lokalna oblast zagotavlja izobraževanje invalidov v integriranih okoljih?
- Ali tako izobraževanje tvori sestavni del načrtovanja izobraževanja, razvoja učnih načrtov in organizacije šolstva?

Pravilo 6:2

- Ali se za doseganje dostopnosti izobraževanja zagotavljajo:
 - tolmači za znakovni jezik?
 - druge ustrezne podporne službe?
 - postopki, ki omogočajo, da je izobraževanje dostopno vsem?

Pravilo 6:3

- Kako so v proces izobraževanja vključene skupine staršev in invalidske organizacije?

Pravilo 6:6

- Ali ima lokalna oblast izoblikovano politiko izobraževanja v rednih šolah?
- Ali so učni načrti fleksibilni in ali jih je mogoče dopolniti in prilagoditi?
- Ali so na voljo kakovostni materiali, redno izobraževanje učiteljev in podporni učitelji?

Pravilo 6:8

- Ali obstajajo posebne oblike izobraževanja za tiste, ki jim splošni šolski sistem ne ustreza glede na njihove potrebe?
- Ali je kakovost takšnega izobraževanja enakovredna ostalim oblikam izobraževanja?

Pravilo 6:9

- Ali obstajajo posebne šole za gluhe in naglušne osebe ter gluhoslepe, ki potrebujejo izobraževanje v znakovnem jeziku?
- Če ne, kako je poskrbljeno za potrebe teh učencev?

Pravilo 7

Zaposlovanje

“Države naj priznajo načelo, da je treba invalidom omogočiti, da uresničujejo svoje človekove pravice, zlasti na področju zaposlovanja. Tako na podeželju kot v mestih morajo imeti enake možnosti za produktivno in donosno zaposlitev na trgu delovne sile.”

Vprašanja:

Pravilo 7:2

- Kako lokalna oblast spodbuja vključevanje invalidov v redno zaposlitev?

Pravilo 7:3

- Koliko oseb zaposluje lokalna oblast? Koliko od njih je invalidov?
- Ali so za delovna mesta pod okriljem lokalne oblasti določeni akcijski načrti, ki invalidom omogočajo dostopnost do teh delovnih mest?
- Če so, katere ukrepe ti programi vključujejo:
 - ukrepe za spodbujanje uporabe različnih pripomočkov?
 - ukrepe za prilagajanje delovnega časa individualnim potrebam (t.j. gibljev delovni čas, skrajšan delovni čas, delitev delovnega mesta)?
 - ukrepe za izboljšanje poklicne rehabilitacije?
 - druge ukrepe?
- V kakšnem obsegu so bili ti ukrepi izvedeni? Ali so bili ustrezni?

Pravilo 7:4

- Kako si lokalna oblast prizadeva za osveščanje javnosti z namenom, da se premagajo negativna stališča in predsodki glede invalidnih delavcev?

Pravilo 7:5

- Kako lokalna oblast ustvarja ugodne pogoje za zaposlovanje invalidov v okviru svojih dejavnosti?

Pravilo 7:6

- Kakšni so danes pogoji na delovnih mestih pod okriljem lokalne oblasti? Ali imajo invalidi v primerjavi z ostalimi enake možnosti glede na:
 - zaposlovanje?
 - napredovanje?
 - povečanje plače?
 - sodelovanje v programih usposabljanja osebja?

Pravilo 7:7

- Kakšne zaposlitvene možnosti lahko lokalna oblast ponudi invalidom, ki se glede na svoje potrebe ne morejo vključiti v redno zaposlitev?

Pravilo 7:9

- Ali lokalna oblast sodeluje z invalidskimi organizacijami v zvezi z vsemi ukrepi, ki zadevajo invalide na delovnem mestu in na trgu dela?

Pravilo 8

Finančna pomoč in socialna varnost

“Države so odgovorne za zagotavljanje socialne varnosti in finančne pomoči invalidom.”

Vprašanja:

Pravilo 8:1

- Kakšna finančna pomoč je predvidena za osebe, ki so zaradi invalidnosti:
 - začasno izgubile redni dohodek?
 - prejele manjši dohodek od običajnega?
 - izgubile možnost zaposlitve?
- Ali je dana pomoč zadostna, da zagotovi invalidom enakovreden življenjski standard?
- Invalidnost lahko pomeni dodatne stroške. Ali je bilo to upoštevano pri načrtovanju finančne pomoči?

Pravilo 8:3

- Kakšna finančna pomoč je predvidena za posameznike, ki skrbijo za invalide?

Pravilo 8:4

- Ali ima lokalna oblast posebne akcijske programe, ki spodbuja invalide pri iskanju zaposlitve? Če jih ima, ali akcijski programi zagotavljajo možnost:
 - poklicnega usmerjanja?
 - poklicne rehabilitacije?
 - poklicnega usposabljanja?
 - posredovanja zaposlitve?
 - denarne podpore v vmesnem času?

Pravilo 9

Družinsko življenje in osebna integriteta

“Države naj podpirajo polno vključevanje invalidov v družinsko življenje. Spodbujajo naj njihovo pravico do osebne integritete in zagotavljajo, da zakoni ne prikrajšajo invalidov za spolne odnose, poroko in starševstvo.”

Vprašanja:

Pravilo 9:1

- Ali lokalna oblast omogoča invalidom, da živijo s svojo družino?
- Ali je na voljo storitve nege?

Pravilo 9:2

- Ali lokalna oblast zagotavlja svetovanje invalidom, ki si želijo ustvariti družino?

Pravilo 9:3

- Na kakšen način si lokalna oblast prizadeva spremeniti negativen odnos do zakonskega življenja, spolnosti in starševstva invalidov?

Pravilo 9:4

- Ali lokalna oblast lahko ponudi invalidom informacije o previdnostnih ukrepih glede spolnih in drugih oblik zlorabe?

Pravilo 10

Kultura

“Države naj zagotavljajo, da so invalidi enakopravno vključeni v kulturne dejavnosti in da lahko v le-teh enakopravno sodelujejo.”

Vprašanja:

Pravilo 10:1

- Ali so različne kulturne dejavnosti, kot so ples, glasba, književnost, gledališče in druge, dostopne v taki obliki, da se vanje lahko vključijo tudi invalidi?
- Ali so kulturne prireditve in storitve dostopni invalidom?

Pravilo 10:2

- Ali so informacije o kulturnih prireditvah in drugih storitvah dostopne v:
 - gledališčih?
 - muzejih?
 - kinodvoranah?
 - knjižnicah?

Pravilo 10:3

- Ali se uporablja sodobna tehnologija kot sredstvo, ki omogoča vsem invalidom dostop do kulturnih prireditev in storitev?

Pravilo 11

Rekreacija in šport

“Države naj sprejemajo ukrepe, s katerimi bodo zagotovile invalidom enake možnosti za rekreacijo in šport.”

Vprašanja:

Pravilo 11:1

- Ali so športne dejavnosti dostopne na takšen način, da se invalidi lahko ukvarjajo s športom in drugimi dejavnostmi za prosti čas?
- Ali so športni dogodki dostopni invalidom?

Pravilo 11:2

- Na kakšen način lokalna oblast poskrbi, da lokalna turistična agencija zagotovi dostopnost svojih dejavnosti?

Pravilo 11:3

- Kako lokalna oblast podpira športne dejavnosti za invalide?
- Ali je invalidom omogočeno sodelovanje na nacionalnih in mednarodnih prireditvah?

Pravilo 11:4

- Ali imajo invalidi, ki sodelujejo v športnih dejavnostih, možnost enakovrednega kvalitetnega učenja in treninga kot ostali športniki?

Pravilo 11:5

- Ali se opravijo posvetovanja z invalidskimi organizacijami pri razvijanju storitev za invalide?

Pravilo 12

Religija

“Države naj vzpodbujajo ukrepe za enakovredno sodelovanje invalidov v verskem življenju v svojih skupnostih.”

Vprašanja:

Pravilo 12:1

- Na kakšen način lokalna oblast pomaga doseči dostopnost verskih dejavnosti invalidom?

Pravilo 12:2

- Na kakšen način lokalna oblast spodbuja posredovanje informacij o vprašanih invalidnosti verskim ustanovam in organizacijam?

Pravilo 12:3

- Na kakšen način lokalna oblast omogoča dostopnost verske literature invalidom?

Pravilo 12:4

- Ali se pri pripravi ukrepov za enakopravno sodelovanje v verskih dejavnostih opravijo posvetovanja z invalidskimi organizacijami?

Pravilo 13

Informiranje in raziskovanje

“Države naj prevzamejo vso odgovornost za zbiranje in posredovanje informacij o življenjskih pogojih invalidov in pospešujejo celovito raziskovanje vseh vidikov, vključno z ovirami, ki vplivajo na življenje invalidov.”

Vprašanja:

Pravilo 13:1

- Ali lokalna oblast zbira statistične podatke, ki zadevajo na primer:
 - položaj invalidnih učencev v izobraževalnem procesu?
 - pogoje na delovnem mestu za invalide?
 - zaposlitvene možnosti invalidov?
 - dodatne osebne stroške zaradi invalidnosti?
 - vpliv omejevanja izdatkov in povečanih obremenitev na dohodke invalidov?

Pravilo 13:2

- Ali ima lokalna oblast bazo podatkov o:
 - različnih skupinah invalidov in njihovih različnih potrebah?
 - naslovih vseh invalidskih organizacij?
 - storitvah in programih, namenjenih invalidom?

Pravilo 13:3

- Kako lokalna oblast podpira raziskave o:
 - vplivu socialnih in ekonomskih pogojev na invalide in njihove družine?
 - različnih možnostih za razvoj storitev podpornih ukrepov?

Pravilo 13:5

- Ali lokalna oblast spodbuja zaposlovanje invalidov za zbiranje podatkov in raziskovanje na področju vprašanj invalidnosti?

Pravilo 13:7

- S kakšnimi ukrepi lokalna oblast razširja znanje in informacije o invalidnosti na:
 - političnih ravneh?
 - administrativnih ravneh?

Pravilo 14

Oblikovanje in načrtovanje politike

“Države naj zagotovijo, da bodo vidiki invalidnosti zajeti v vsako pomembno oblikovanje politike in v nacionalno načrtovanje.”

Vprašanja:

Pravilo 14:1

- Ali ima lokalna oblast izdelan načrt invalidske politike?
- Ali ta načrt temelji na Standardnih pravilih?
- Ali izdelani načrt vsebuje konkretne ukrepe glede na:
 - časovni okvir za izvedbo vsakega ukrepa?
 - pristojno službo?
 - financiranje?

Pravilo 14:2

- Ali je bil načrt invalidske politike izdelan v tesnem sodelovanju z invalidskimi organizacijami?
- Ali so vprašanja invalidnosti vključena v razvojne načrte lokalne oblasti od samega začetka oblikovanja teh načrtov?

Pravilo 14:4

- Ali obstajajo kontrolni sezname na primer za ukrepe izboljševanja dostopnosti, ki bi bili potrebni v različnih povezavah?
- Če obstajajo, ali se uporabljajo tako, da spodbujajo ukrepe?

Pravilo 15

Zakonodaja

“Države so odgovorne za to, da ustvarijo zakonske podlage za ukrepe, s katerimi naj bi se dosegel cilj polnega sodelovanja in enakopravnosti invalidov.”

Vprašanja:

Pravilo 15:2

- Ali je bila lokalna oblast kdaj deležna kritike glede neizpolnjevanja zakonodaje, ki se nanaša na invalide?
- Če je tako, ali je lokalna oblast sprejela ustrezne ukrepe, da se takšen položaj ne bi ponovil?

Pravilo 16

Ekonomska politika

“Države so finančno odgovorne za nacionalne programe in ukrepe, s katerimi bi ustvarili enake možnosti za invalide.”

Vprašanja:

Pravilo 16:1

- Ali so izdatki lokalne oblasti za prilagoditve in drugi viri, namenjeni invalidom, vključeni v redni proračun ali pa so financirani posebej?

Pravilo 16:2

- Ali lokalna oblast namenja finančno podporo projektom in drugim razvojnim ukrepom, ki se nanašajo na invalide?

Pravilo 16:4

- Ali ima lokalna oblast posebni razvojni sklad za invalide, ki lahko podpira pilotske projekte in programe samopomoči na osnovni ravni?

Pravilo 17

Koordinacija dela

“Države so odgovorne za ustanavljanje in krepitev nacionalnih koordinacijskih odborov ali podobnih teles, ki bodo delovali kot osrednja kontaktna točka za vprašanja invalidnosti.”

Vprašanja:

Pravilo 17:1

- Ali znotraj lokalne oblasti obstaja stalni koordinacijski odbor za vprašanja invalidov?

Pravilo 17:2

- Če obstaja, kako se izvolijo njegovi člani?

Pravilo 17:3

- Kako so v koordinacijskem odboru zastopane invalidske organizacije?

Pravilo 17:4

- S kolikšnimi finančnimi sredstvi razpolaga koordinacijski odbor?

Pravilo 18

Invalidske organizacije

“Države naj invalidskim organizacijam priznajo pravico, da predstavljajo invalide na nacionalni, regionalni in lokalni ravni. Države naj tudi priznajo posvetovalno vlogo invalidskih organizacij pri odločanju o vprašanih invalidnosti.”

Vprašanja:

Pravilo 18:1

- Kako lokalna oblast spodbuja in podpira:
 - oblikovanje invalidskih organizacij?
 - obstoječe invalidske organizacije?
 - sodelovanje med invalidskimi organizacijami?

Pravilo 18:2

- Kako lokalna oblast sodeluje z invalidskimi organizacijami?

Pravilo 18:3

- Kakšno vlogo imajo invalidske organizacije pri zagotavljanju podpore in storitev ter drugih ukrepov, ki zadevajo invalide? Ali imajo možnost:
 - prepoznati potrebe in prednostne naloge?
 - sodelovati pri načrtovanju ukrepov?
 - sodelovati pri izvajanju ukrepov?
 - sodelovati pri ocenjevanju?
 - aktivno prispevati k povečanju ozaveščenosti javnosti?

Pravilo 18:4

- Kakšen je pomen invalidskih organizacij za:
 - njihove člane?
 - družbo?

Pravilo 18:5

- V kakšnem obsegu so invalidske organizacije zastopane v upravni sestavi lokalne oblasti?

Pravilo 19

Usposabljanje strokovnega osebja

“Države so odgovorne za zagotavljanje ustreznega usposabljanja osebja na vseh ravneh, ki je vključeno v načrtovanje in izvajanje programov in storitev, namenjenih invalidom.”

Vprašanja:

Pravilo 19:1

- Ali je osebje znotraj lokalne oblasti, ki ima pogoste stike z invalidi, deležno izobraževanja na področju invalidnosti?
- Če je, kaj obsega takšno izobraževanje?
- Kakšno usposabljanje na področju invalidnosti je namenjeno ostalemu osebju?

Pravilo 19:3

- Ali so invalidi običajno vključeni kot učitelji, inštruktorji ali svetovalci v usposabljanje strokovnega osebja na področjih, ki zadevajo invalide?
- Ali se takšni programi usposabljanja razvijajo v sodelovanju z invalidskimi organizacijami?

Pravilo 20

Nacionalni nadzor in ocenjevanje programov za invalide v okviru izvajanja Standardnih pravil

“Države so odgovorne za stalen nadzor in ocenjevanje izvajanja nacionalnih programov in storitev za izenačevanje možnosti invalidov.”

Vprašanja:

Pravilo 20:1

- Kako se ocenjujejo načrti invalidske politike ter drugi akcijski programi lokalne oblasti za invalide?
- Kakšna je vloga invalidskih organizacij pri ocenjevanju načrtov invalidske politike ter akcijskih programov za invalide?
- Kako in komu se posredujejo rezultati ocenjevanja?

Pravilo 20:2

- Ali se postopki glede časa in načina ocenjevanja načrta invalidske politike in akcijskega programa zapisujejo v sam dokument?

Pravilo 21

Tehnično in gospodarsko sodelovanje

“Tako industrijsko razvite države kot tudi države v razvoju so odgovorne za sodelovanje in sprejemanje ukrepov za izboljšanje življenjskih pogojev invalidov v državah v razvoju.”

Vprašanja:

Pravilo 21:1

- Kolikšna sredstva namenja lokalna oblast invalidnim beguncem in priseljencem?
- Ali so posebne potrebe invalidnih priseljencev in beguncev vključene v načrte invalidske politike in v akcijske programe za invalide?

Pravilo 21:2

- Ali lokalna oblast v procese sodelovanja ali izmenjave z državami v razvoju vključuje vprašanja invalidnosti?

Pravilo 21:3

- Ali se lokalna oblast posvetuje z invalidskimi organizacijami, kadar načrtuje projekte, ki so pomembni za invalide v državah v razvoju?

Pravilo 21:4

- Ali lokalna oblast v projektih, ki zadevajo tehnično in gospodarsko sodelovanje z državami v razvoju, podpira:
 - razvoj veščin, sposobnosti in možnosti invalidov?
 - dejavnosti, ki ustvarjajo možnosti zaposlitve?
 - širjenje ustreznih tehnologij in znanja, povezanih z invalidnostjo?

Pravilo 21:5

- Ali lokalna oblast podpira oblikovanje in krepitev invalidskih organizacij v drugih državah:
 - s podpiranjem pobud invalidskih organizacij?
 - na druge načine?

Pravilo 21:6

- Ali lokalna oblast pri sodelovanju ali drugih izmenjavah z državami v razvoju sprejme ukrepe za izboljšanje znanja sodelujočega strokovnega osebja o vprašanih invalidnosti?

Pravilo 22

Mednarodno sodelovanje

“Države naj se aktivno vključijo v mednarodno sodelovanje na področju politike izenačevanja možnosti za invalide.”

Vprašanja:

Pravilo 22:2

- Ali lokalna oblast pri mednarodnem sodelovanju vključuje vprašanja invalidnosti v:
 - pogajanja?
 - izmenjavo informacij?
 - razvojne programe?

Pravilo 22:3

- Kako lokalna oblast podpira mednarodno izmenjavo znanja in izkušenj med:
 - nevladnimi organizacijami, ki se ukvarjajo z vprašanji invalidnosti?
 - raziskovalnimi ustanovami in posameznimi raziskovalci, ki se ukvarjajo z vprašanji invalidnosti?
 - predstavniki programov s tega področja in strokovnimi skupinami na področju invalidnosti?
 - invalidskimi organizacijami?
 - nacionalnimi koordinacijskimi odbori?

Predlagana struktura načrta invalidske politike

Predlagana struktura načrta invalidske politike

Dolgoročni splošni cilji

- na primer: "V naši občini morajo imeti vsi državljani možnost enakopravnega sodelovanja v kulturnem življenju."

Povzetek popisov

- kako se različne dejavnosti občine izvajajo glede na Standardna pravila

Povzetek potreb invalidov po socialnih storitvah

- splošni opis vseh potreb invalidov po občinskih socialnih storitvah

Dolgoročni časovni okvir

- z navedbo področij, na katerih je treba sprejeti ukrepe, in kako morajo biti ti ukrepi razporejeni v določenem letu

Cilji in konkretni ukrepi

- opis ciljev in ukrepov za vsako področje, ki ga je treba obravnavati v obdobju, zajetem v načrtu. Ukrepi morajo biti konkretno opisani, pri čemer je treba navesti, katere ukrepe je treba opraviti, kdaj jih je treba dokončati, kateri organ je odgovoren za njihovo izvajanje in kako bodo financirani.

Primer:

Dostopnost občinskih informacij je treba omogočiti na naslednji način:

- s prilagoditvijo vhoda in telefonske centrale pisarn lokalne uprave
 - vgradnja dvigala in besedilnega telefona (čas izvedbe, odgovoren organ, financiranje).
- Vse informacije pisarne lokalne uprave morajo biti, kadar se tako zahteva, na voljo na kaseti ali v bralcu prijazni obliki (čas izvedbe, odgovoren organ, financiranje).

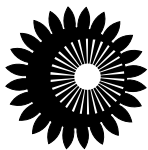
- prostori, kjer potekajo sestanki občinskega sveta, morajo biti dostopni (čas izvedbe, odgovoren organ, financiranje).

Prihodnje sodelovanje z invalidskimi organizacijami:

- oblike prihodnjega sodelovanja z lokalnimi invalidskimi organizacijami.

Ocena in revizija

- postopki glede časa in načina ocene in revizije načrta.

NACIONALNI
SVET
INVALIDSKIH
ORGANIZACIJ
SLOVENIJE

Poslanstvo NSIOS je sistemsko uveljavljanje človekovih pravic invalidov in njihovih zakonitih zastopnikov, njihova polna vključenost in enakopravnost na vseh družbenih področjih.

Nameni NSIOS so:

- usklajevanje interesov vseh invalidov v državi ob upoštevanju značilnosti posameznih vrst invalidnosti in avtonomnosti vsake invalidske organizacije;
- zastopanje skupnih in posameznih interesov invalidov v civilnem dialogu med invalidskimi organizacijami, z državnimi in drugimi javnimi institucijami ter strokovnimi združenji in drugimi javnostmi;
- zagovarjanje državljanske, politične, socialne, ekonomske in kulturne pravice invalidov, kakor jih opredeljujejo mednarodne konvencije, standardna pravila OZN, pogodbe in smernice Evropske unije, ustavna pogodba Evropske unije, Madridska deklaracija, Ustava Republike Slovenije, slovenska zakonodaja in razvojna strategija invalidskega varstva;

Cilji NSIOS so:

- spodbujanje zagotavljanja enakih možnosti invalidov v družbi;
- uveljavljanje načela “ničesar o invalidih brez invalidov”;
- prizadevanje za trajno, stabilno in avtonomno financiranje delovanja invalidskih organizacij z namenskimi javnimi in drugimi finančnimi sredstvi;
- zavzemanje za vsestransko socialno vključenost invalidov ter njihovo socialno varnost in ohranjevanje zdravja;
- zavzemanje za pozitivno podobo invalidov in njihovih invalidskih organizacij v javnosti in medijih;
- ozaveščanje javnosti o invalidih in njihovih invalidskih organizacijah.

AGENDA 22

LOKALNE OBLASTI

Načrti invalidske politike

LETA 1993 JE GENERALNA SKUPŠČINA ZN sprejela 22 Standardnih pravil za izenačevanje možnosti za invalide.

Če želimo ustvariti družbo, ki ustreza vsem, potrebujemo načrte in sistematičen pristop. Švedsko invalidsko gibanje je pripravilo metodo, po kateri lahko lokalne oblasti oblikujejo načrte invalidske politike, ki temeljijo na Standardnih pravilih. Pri tej metodi, ki smo jo poimenovali Agenda 22:

- je kot ogrodje uporabljenih 22 pravil,
- lokalne oblasti in invalidske organizacije tesno sodelujejo pri oblikovanju načrta,
- načrt temelji na pregledih o tem, kako družba izpolnjuje Standardna pravila in potrebe invalidov po storitvah,
- načrt vsebuje konkretne opise ukrepov, ki jih je treba sprejeti.

Upamo, da boste v Agendi 22 našli načine in zamisli za oblikovanje načrtov invalidske politike.

To knjižico lahko naročite pri:

NACIONALNI
SVET
INVALIDSKIH
ORGANIZACIJ
SLOVENIJE

Linhartova 1
1000 Ljubljana
Telefon: 01/430 36 46
Faks: 01/430 36 47
E-pošta: info@nsios.si
Internet: www.nsios.si